

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z wniosku S. W.

przy uczestnictwie H. P., Z. M., J. W., F. W., C. Ś., A. W., W. F., A. C., J. F., D. K., K. T. oraz S. F., K. I., M. G., S. T., K. S., J. D. i E. W. jako następców prawnych po J. F. i M. F.

o wpis prawa własności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 października 2010 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika W. F.

od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 maja 2009 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2006 r. Sąd Rejonowy w W. po rozpoznaniu skargi uczestników postępowania W. F. i A. C. na postanowienie referendarza o wpisie na rzecz wnioskodawcy S. W. i pozostałych współwłaścicieli uczestników postępowania H. P., Z. M., J. W., F. W., C. Ś. i A. W. prawa własności nieruchomości składającej się z działek nr 106, 112, 122 i 260, położonej w K., dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą KW nr KR (...), utrzymał w mocy zaskarżony wpis.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 23 maja 2007 r. oddalił apelację W. F. i A. C. od powyższego postanowienia. Sąd Okręgowy ustalił, że prawomocnym postanowieniem z dnia 22 grudnia 2004 r. Sąd Rejonowy w W., w sprawie prowadzonej pod sygnaturą I Ns (...) [I Ns (...)], stwierdził, że A. W. i A. W. nabyli z dniem 4 listopada 1971 r., na prawach współwłasności ustawowej małżeńskiej, nieodpłatnie w drodze uwłaszczenia własność przedmiotowej nieruchomości rolnej. Spadek po A. W. w zakresie gospodarstwa rolnego nabyli żona A. W. w $\frac{1}{4}$ części oraz dzieci H. P., Z. M., C. Ś., J. W., F. W. i S. W. po $\frac{3}{24}$ części. Spadek po A. W. w tym zakresie nabyli H. P., Z. M., C. Ś., J. W., F. W. i S. W. po $\frac{1}{6}$ części. Udział przypadający J. W. nabyli A. W. i J. W. po $\frac{1}{2}$ części. Nabycie przytoczonych udziałów we współwłasności nieruchomości wynika z postanowień o stwierdzeniu nabyciu spadku. Na tej podstawie Sąd Okręgowy stwierdził, że w księdze wieczystej podlegają ujawnieniu, jako współwłaściciele tej nieruchomości H. P., Z. M., C. Ś. i F. W. po $\frac{1}{6}$ części oraz A. W. i J. W. po $\frac{1}{12}$ części, a zaskarżony wpis odpowiada przedstawionemu stanowi prawnemu.

Na skutek skargi kasacyjnej W. F., Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 16 maja 2008 r. uchylił postanowienie Sądu Okręgowego i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Przychylając się do podniesionego w skardze zarzutu naruszenia art. 626¹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy stwierdził, że uczestnikami postępowania – oprócz wnioskodawcy, osób, których prawa zostały obciążone bądź na rzecz których wpis ma nastąpić – są także osoby, których prawa zostały wykreślone. Tymczasem z postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 5 grudnia 2005 r. wynika, że żadna z osób, których prawa zostały wykreślone nie była uczestnikiem postępowania. Również w postanowieniu Sądu Okręgowego z dnia 23 maja 2007 r. (w jego pierwotnej wersji) nie wszystkie te osoby zostały wskazane jako uczestnicy postępowania. Nadto wskazał, że śmierć wnioskodawcy lub innego uczestnika postępowania po złożeniu wniosku – w myśl art. 626¹ § 3 k.p.c. – nie stanowi przeszkody do dokonania wpisu i zwalania sąd od obowiązku poszukiwania spadkobierców. Hipoteza tego przepisu nie dotyczy natomiast sytuacji, w której – jak zarzucał skarżący – opisane w niej zdarzenia nastąpiły przed złożeniem wniosku o dokonania wpisu. Sąd Najwyższy stwierdził nadto, iż Sąd Okręgowy przyjmując, że taka sytuacja zaistniała w sprawie, postanowieniem z dnia 5 listopada 2007 r. wezwał do udziału w sprawie J. F., D. K. i K. T., jako następców prawnych J. F. Nie wiadomo jednak, na jakiej podstawie Sąd ten ustalił, że J. F. zmarł przed złożeniem wniosku o dokonanie wpisu oraz że jego spadkobiercami są wymienione wyżej osoby. Zawarte w skardze kasacyjnej twierdzenie skarżącego, że J.

F. zmarł w maju 2006 r. nie stanowią dowodu na tę okoliczność, a ustalony przez Sąd Okręgowy krąg spadkobierców J. F. jest wątpliwy. Zauważył, że zmarła również J. F., a jej śmierć nastąpiła jeszcze przed wydaniem przez Sąd Rejonowy w W. postanowienia w sprawie I Ns (...).

Sąd Najwyższy nie podzielił natomiast zarzutu naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c. gdyż - jak stwierdził - Sąd Okręgowy trafnie uznał, że stanowiące podstawę wpisu prawomocne postanowienia sądu nie podlegają kontroli sądu wieczystoksięgowego, co wynika z art. 365 k.p.c. Zaakceptował pogląd tego Sądu, że dla oceny zasadności zaskarżonego wpisu nie ma znaczenia okoliczność, iż A. i A. W. nie żyli w chwili wydania postanowienia z dnia 22 grudnia 2004 r., sygn. akt I Ns (...) [I Ns (...)], ma ono bowiem charakter deklaratoryjny i stwierdza stan prawny z dnia 4 listopada 1971 r.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w K. zaskarżonym obecnie postanowieniem z dnia 7 maja 2009 r.:

- 1/ wezwał do udziału w sprawie następców prawnych po J. F. i M. F.: S. F., K. I., M. G., S. T., K. S., J. D., E. W. oraz
- 2/ oddalił apelacje uczestników W. F. i A. C.

Skargę kasacyjną od powyższego postanowienia wniósł W. F.. W skardze, opartej na podstawie naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucił:

- 1/ naruszenie art. 363 § 1 i art. 365 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., w konsekwencji którego Sąd oparł zaskarżone orzeczenie na nieprawomocnym postanowieniu;
- 2/ naruszenie art. 510 § 1 i 2 k.p.c. przez niedopuszczenie do udziału w sprawie wezwanych uczestników, skutkujące nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a nadto wezwanie do udziału w sprawie osoby nieżyjącej.

W jej wnioskach domagał się skarżący uchylenia postanowień obu Sądów i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Rejonowemu lub uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niewzięcie przez zainteresowanego udziału w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym nie powoduje nieważności postępowania (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 20 kwietnia 2010 r., III CZP 112/09, OSNC 2010, nr 7-8, poz. 98). Osoba taka nie jest uczestnikiem postępowania, a wobec

nieuzyskania przez nią statusu strony nie ma do niej zastosowania art. 379 pkt 5 k.p.c. Jeżeli prawomocne postanowienie co do istoty sprawy wydane w postępowaniu toczącym się bez jej udziału narusza jej prawa może ona żądać wznowienia postępowania na podstawie art. 524 § 2 k.p.c. Przepis ten nie ma jednak zastosowania w postępowaniu wieczystoksięgowym (art. 626³ k.p.c.). Zainteresowany który nie był uczestnikiem tego postępowania może natomiast, jeżeli są ku temu przesłanki merytoryczne, wystąpić z powództwem o uzgodnienie stanu prawnego wynikającego z wpisu w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Według twierdzeń skarżącego uczestnikami niniejszego postępowania nie byli, chociaż powinni być, następcy prawni S. F., który zmarł dnia 23 marca 2008 r. Sytuacja ta nie odpowiada hipotezie normy zawartej w art. 626¹ § 3 k.p.c. Śmierć S. F. nastąpiła wprawdzie już po złożeniu wniosku, lecz wcześniej nie został on wezwany do udziału w sprawie i nie uzyskał statusu uczestnika postępowania. Zarówno więc do ochrony jego praw jak i praw jego następców prawnych nie będzie więc mieć zastosowania art. 379 pkt 5 k.p.c.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2002 r., III CKN 948/00 (OSNC 2003, nr 5, poz. 68) wstąpienie zainteresowanego do udziału w sprawie dopiero w postępowaniu apelacyjnym powodujące – w okolicznościach danej sprawy – pozbawienie go prawa do merytorycznego rozpoznania sprawy co najmniej w dwóch instancjach sądowych i prawa do zaskarżenia (przy uwzględnieniu elementu gravamen) orzeczenia, może prowadzić do naruszenia jego praw określonych w art. 78 i 176 Konstytucji, co skutkować powinno uchynieniem przez sąd drugiej instancji postanowienia sądu pierwszej instancji i przekazaniem sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, celem zapewnienia temu uczestnikowi wpływu na przebieg postępowania.

Zarzut pozbawienia uczestnika postępowania możliwości działania na skutek naruszenia przepisów prawa, obejmujący zarówno przypadki całkowitego jak i częściowego pozbawienia możliwości obrony jego praw, może jednak zgłosić jedynie uczestnik, którego prawa zostały w ten sposób naruszone. Na naruszenie jego prawa do obrony, jako przyczynę nieważności postępowania nie może natomiast powoływać się inny uczestnik postępowania (tak również SN w wyrokach z dnia 17 marca 1999 r., II CKN 209/98, nie publ. i z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 661/03, IC 2004, nr 11, s. 46) nie legitymujący się w tym zakresie interesem prawnym, stanowiącym w postępowaniu nieprocesowym przesłankę zasadności zaskarżenia orzeczenia (orzeczenie SN z dnia

16 grudnia 1971 r., III CZP 79/71, OSNC, 1972, nr 6, poz. 101). Niedochowanie przez sąd ustanowionych przez ustawę wymagań chroniących prawo do obrony swoich praw przez uczestnika postępowania, który nie zaskarżył orzeczenia uznając, że dostatecznie realizują one jego interes prawny, nie może być wykorzystywane jako podstawa jego zaskarżenia przez innego uczestnika, dla którego orzeczenie to okazało się niekorzystne.

Jako niedopuszczalny w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c. przedstawia się, odwołujący się do nowych faktów i dowodów, zarzut oparcia zaskarżonego orzeczenia na nieprawomocnym postanowieniu.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzeczono jak w sentencji.